

Region Jönköpings län

Diarienummer: RJL 2022/525

Remissyttrande över Kulturplan 2023–2025 Jönköpings län

Ideell kulturallians är en samarbetsorganisation för den ideella kultursektorns riksorganisationer på kulturområdet. Ideell kulturallians företräder 20 medlemsorganisationer som i sin tur har över en miljon medlemmar, där verksamheten till stor del bedrivs ideellt. Ideell kulturallians riksorganisation samordnar också ett antal regionala ideella kulturallianser runt om i landet.

Våra medlemmar är ABF, Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam), Ax – Kulturorganisationer i samverkan, BILDA, Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets hus och Parker, Folkuniversitetet, Folkrorelsernas konstfrämjande, Ibn Rushd, MAIS, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet (NBV), Riksteatern, Riksskådebanan, Sensus studieförbund, SIOS – etniska organisationer i Sverige, Sveriges konstföreningar, Sveriges Hembygdsförbund, Studieförbundet Vuxenskolan och Våra gårdar.

Vi välkomnar remissversionen av Region Jönköpings läns nya kulturplan som bärs fram av positiva mål och visioner. Centrala principer som armlängds avstånd, demokratisk öppenhet, konstnärlig kvalitet och social relevans lyfts på ett tydligt och bra sätt.

Vi har också tagit del av remissyttrandet från Ideell kulturallians Småland, och ställer oss bakom detta. Vi menar att idéburen kultursektor är marginaliserad i remissversionen av kulturplanen, trots den viktiga roll idéburen sektor spelar i regionens kulturliv. Våra synpunkter och förslag handlar därför om förtydliganden och kompletteringar.

Kontaktpersoner på Ideell Kulturallians

Gunnar Ardelius, verksamhetschef gunnar.adelius@ideellkultur.se

Tel 073-954 01 15

Anna Livion Ingvarsson, kulturpolitisk sekreterare anna.livion.ingvarsson@ideellkultur.se

Tel 0739-788666

Alice i Underlandet med Teaterstickorna i Jönköping, maj 2022

Sammanfattning viktiga punkter

- Vi föreslår att Region Jönköpings län inrättar ett återstartsstöd för idéburna organisationer
- Vi föreslår att Region Jönköpings län samverkar med, främjar och stöttar idéburna organisationer som ansvarar för kulturens infrastruktur som lokaler, mötesplatser, scener och utställningsrum.
- Vi förslår genomgående att samverkan med idéburen kultursektor stärks inom samtliga verksamhetsområden för att främja kulturell fördjupning och utveckling, samt ökat deltagande och förankring runt om i Jönköpings län.
- Vi föreslår att Region Jönköpings län inför långsiktiga generella bidrag för att stärka den idéburna sektorn, framför allt till de som verkar för och med barn och unga.

Begrepp för kulturlivets aktörer

Vi anser att man genomgående i texten använder många olika begrepp, till exempel: civilsamhälle, ideella kulturlivet, lokala aktörer, kulturarvsaktörer, fria aktörer, andra aktörer, ideella sektorn, föreningsliv, ideella scenkonstaktörer, bildningsorganisationer, grupper, organisationer, med flera. De många olika begreppen medför en otydlighet.

Vi föreslår att man i huvudsak använder tre begrepp som bör definieras och sedan genomgående används: Institutionerna, Det fria kulturlivet, Den idéburna sektorn/ idéburna organisationer.

Återstart efter pandemin

Den idéburna sektorns verksamhet har drabbats hårt av pandemin, och det kommer att ta lång tid att ta igen vad man förlorat och viktiga verksamheter riskerar att slås ut. Många arrangörsföreningar rapporterar om sin oro för att få tillbaka publiken. Satsningar för att stötta idéburna organisationer i återstarten efter pandemin saknas helt i kulturplanen.

Vi föreslår att kulturplanen kompletteras med en skrivning om läget efter pandemin samt en satsning på stöd för återstart till de idéburna organisationerna.

Nedan följer kommentarer, synpunkter och frågor som hänvisar till texten under respektive rubrik i remissversionen av kulturplanen.

Kulturpolitiska prioriteringar

Kulturlivets infrastruktur

Vi uppskattar att kulturplanen särskilt lyfter fram kulturlivets infrastruktur som en kulturpolitisk prioritering. Det handlar om scener, utställningsrum, samlingslokaler, mötesrum, repetitionslokaler, med mera. Vi gläds åt den prioriterade punkten "Främja samverkan mellan kulturens aktörer", och ser fram emot vad det kan innebära.

Den första punkten i punktlistan talar om "fler" kulturella mötesplatser, vilket vi tycker är bra. Tydliga mötesplatser där kultur står i fokus och alla känner sig inbjudna och inkluderade är viktiga. Mötesplatserna måste vara både tillgängliga och synliga så att alla hittar till de kulturella upplevelserna. Vi vill samtidigt påminna om att idéburen sektor redan har ansvar för en rad lokaler och miljöer som utgör en grundläggande förutsättning för kultur. Men många av de lokalhållande föreningarna kämpar i ekonomisk motvind och har behov av stöd till löpande underhåll, upprustning, anpassning för tillgänglighet, hyreskostnader, digitalisering, teknikinköp, arrangörskap, mm. En satsning på att främja och stödja de redan etablerade föreningarna, skulle vara ett effektivt sätt att stärka kulturlivets infrastruktur i regionen.

Vi föreslår ett tillägg till punktlistan

- Främja, stötta och samverka med idéburna arrangörsföreningar och lokalhållande föreningar för att utveckla de kulturella mötesplatserna.

Barn och unga

Beskrivningen av området "Barn och unga" talar om skolan och kulturskolornas viktiga roll för att barn och unga ska vara delaktiga och få tillgång till kultur. Men redogörelsen haltar eftersom texten inte nämner den viktiga roll som idéburen sektor spelar. Ideell kultur ger människor i alla åldrar möjlighet att använda sin kreativitet, utvecklas och hitta nya sätt att uttrycka sig. För många barn och unga blir kulturaktiviteter som ordnas av idéburna kulturföreningar det första tillfället för kulturupplevelser utanför hemmet. När idéburen sektor på detta sätt ignoreras i beskrivningen, riskerar det leda till felprioriteringar.

Idéburen kultursektor har länge varit underfinansierad, och nu är den än mer försvagad efter pandemin. Ofta är föreningarna beroende av kortsiktiga projektbidrag. För de kulturföreningar som verkar för och med barn och unga får detta allvarliga konsekvenser. Det gör det svårt att engagera professionella ledare över tid, och det är svårt att bedriva långsiktig utveckling av verksamheterna.

Teaterstickorna i Jönköping har läst vårt utkast till remissyttrande och instämmer i vår analys. De har lång erfarenhet av att lyfta barn och unga. De oroas av att barn och ungas psykiska mående försämras och den utbredda gängkriminaliteten som kryper lägre ner i åldrarna. De skriver: "Vi vet att vår verksamhet har räddat många unga från destruktiva handlingar." Bidrag som ger långsiktig ekonomisk stabilitet skulle göra stor skillnad för dem, och de poängterar vikten av att kunna anställa kompetenta och professionella pedagoger som har utbildning inom scenkonst.

Vi föreslår att texten skrivs om så att den också inkluderar idéburen sektors kulturverksamhet för och med barn och unga.

Vi föreslår två tillägg till punktlistan

- Göra satsning på långsiktiga generella bidrag till föreningar som bedriver verksamhet för och med barn och unga.
- Främja och samverka med idéburen kultursektors arbete med och för barn och unga

Tillgänglighet

Det idéburna kulturlivet finns, med sin föreningsburna struktur, runt om i hela regionen. Verksamheter finns också på platser och i sammanhang dit institutionerna inte når. Medlemmar i kulturföreningarna kan delta på många sätt, och medlemskapet ger möjlighet att aktivt påverka, driva och utveckla verksamheter. De många föreningarna tar gemensamt ett stort ansvar för den kulturpolitiska prioriteringen under rubriken "Tillgänglighet" i kulturplanen. Därför skulle en satsning på att främja idéburen kultursektor vara ett bra sätt att öka tillgängligheten till kultur. I punktlistan står att regionen vill "etablera nya spelplatser". Det är bra att etablera nya platser. Men vi menar att det också skulle vara effektivt och ge stora resultat för tillgängligheten, om regionen gjorde en satsning på att främja och samverka med de spelplatser som redan finns.

Vi föreslår ett tillägg till punktlistan

- Främja och samverka med idéburna organisationer för att öka tillgängligheten till kultur i alla regionens delar och i olika samhällsgrupper.

Samverkan och dialog

Vi uppskattar att samverkan och dialog är en kulturpolitisk prioritering. Vi menar att stärkt samverkan mellan idéburen sektor och det offentliga är centralt för kulturlivets utveckling, och vi vill gärna vara med och utveckla detta. Det handlar framför allt om att etablera formerna för samverkan, exempelvis regelbundna träffar för att stämma av mellan parterna. Vi önskar också en tydligare bild av vad Region Jönköpings län vill att samverkan ska leda till. Så som kulturplanen är formulerad i remissversionen, är idéburen sektor i det närmaste osynliggjord trots att idéburen sektor ansvarar för en stor del av regionens kulturliv. Det framgår inte varför. Eventuellt beror det på att Region Jönköpings län menar att den idéburna sektorn inte omfattas av kulturplanen. För att delta i dialog, behöver vi veta vad vi kan bidra med och vad vi kan påverka. Det här är frågor som skulle vara bra reda ut för att samverkan och dialog ska bli meningsfull.

KONST OCH KULTUROMRÅDEN

Biblioteksutveckling och läsfrämjande

Läsning främjas inte endast genom biblioteken och skolan. Studieförbundens bokcirklar och kulturarrangemang, aktiviteter som arrangeras av etniska föreningar och minoritetsspråkföreningar är några exempel på andra viktiga verksamheter inom läsfrämjande. Men de nämns inte i kulturplanens text under rubriken "Biblioteksutveckling och läsfrämjande". Vi menar att kulturplanen här missar viktiga möjligheter.

Vi föreslår att texten kompletteras med en skrivning om idéburen sektors roll för läsfrämjande.

Vi föreslår ett tillägg i punktlistan.

- Främja och samverka med idéburen sektor inom läsfrämjande och språk.

Museer, kulturarv och kulturmiljö

Under rubriken "Museer, kulturarv och kulturmiljö" nämns "kulturarvsaktörer". Vi antar att det syftar på de idéburna organisationerna som verkar inom kulturarvsområdet, men vi skulle önska att det förtydligas. Förutom hembygdsrörelsen verkar många föreningar inom kulturarv, exempelvis inom slöjd, lajvkultur, folkmusik, folkdans och etniska föreningar. Många sysslar med det immateriella kulturarvet som lätt glöms bort. Samverkan med idéburen sektor stärker kulturarvsarbetet.

Vi föreslår ett tillägg till punktlistan

- Främja och samverka med idéburen sektor inom materiellt och immateriellt kulturarv.

Hemslöjd

Under rubriken "Hemslöjd" beskrivs vad slöjd är och kan vara, och texten nämner hur intresset för slöjd växer idag. Men här saknas beskrivning av hur arbetet för slöjd bedrivs. Vi vet att mycket görs genom idéburen sektor, exempelvis studieförbundens studiecirklar och slöjdföreningar. Samverkan med dessa aktörer stärker hemslöjden i regionen

Vi föreslår att texten kompletteras med en skrivning om regionens idéburna aktörer och hur arbetet bedrivs

Vi föreslår ett tillägg i punktlistan

- Främja och samverka med idéburen sektor inom slöjd och hantverk.

Bild, form och design

Under rubriken Bild, form och design nämns idéburen sektor. Eventuellt träder den idéburna sektorn fram tydligare inom bild- och formområdet, som har få institutioner inom regionen. Därför är det också extra viktigt att samverka med de idéburna organisationerna.

Vi välkomnar att regionen vill "bidra till upprättandet av mötesplatser", som det står i texten. I punktlistan står det sedan att man ska "skapa mötesplatser" för konstnärer. Om detta innebär nya satsningar och etablerandet av nya utställningsrum och nya verksamheter under kulturplaneperioden, skulle det gärna kunna göras tydligare i texten. Vi vill också här påminna om vikten av att främja de mötesplatser som redan finns inom idéburen sektor.

Vi föreslår ett tillägg i punktlistan:

- Främja och samverka med idéburen sektor inom bild, form och design.

Film och rörlig bild

Även inom film och rörlig bild finns omfattande verksamhet som drivs av idéburna organisationer. Här finns bland annat arrangörsföreningar och lokalhållande föreningar som visar film, och här finns också verksamhet för och med barn och unga som gör film.

En prioriterad punkt är ”utveckla hållbara strukturer för visning och spridning av film och rörlig bild.” Det är för oss inte tydligt vad som åsyftas. Men vi uppskattar om det syftar på att arrangörledet ska stärkas och främjas på alla sätt. Det är bra om de idéburna organisationer som visar film får möjlighet att investera i teknisk utrustning, digitalisering och utbildning för att visa och sprida film.

Vi har redan under rubriken ”Barn och unga” skrivit om vikten av långsiktiga generella bidrag till organisationer som arbetar för och med barn och unga.

Vi föreslår en satsning på långsiktiga generella bidrag till föreningar som bedriver verksamhet för och med barn och unga inom film

Vi föreslår ett tillägg i punktlistan:

- Främja och samverka med idéburen sektor inom film och rörlig bild.

Litteratur

En klassisk och vanlig form för att fördjupa litteraturintresset tillsammans med andra är studieförbundens bokcirkelar. Andra är poesifestivaler och liknande evenemang. Här är idéburna organisationer viktiga för att ge ett lättillgängligt och socialt sätt att närma sig litteratur.

Vi föreslår ett tillägg i punktlistan:

- Främja och samverka med idéburen sektor inom litteratur.

Scenkonst – teater, dans, musik och samtida cirkus

Här nämns idéburna organisationer på flera relevanta platser i texten. Det vi skulle önska är att texten var mer konsekvent, så att det framgår att det är idéburna organisationer som åsyftas. Se vårt förslag till konsekvens i användning av begreppen i vårt yttrandes inledning.

Inom scenkonst liksom film finns omfattande verksamhet med och för barn och unga. Vi har redan under rubriken ”Barn och unga” skrivit om vikten av långsiktiga generella bidrag till organisationer som arbetar för och med barn och unga.

Vi föreslår en satsning på långsiktiga generella bidrag till föreningar som bedriver verksamhet för och med barn och unga inom scenkonst.

Vi föreslår ett tillägg i punktlistan:

- Stödja och främja idéburna organisationer inom scenkonstområdet.

Dans

Texten beskriver hur området stärks genom samverkan, vilket vi instämmer i. Här saknas helt en diskussion om möjligheten att utöva dans – som barn, ung eller vuxen. Vi vill påminna om de många idéburna organisationer som ger möjlighet för människor att dansa – folkdans, urban dans, dansbandsdans, etcetera. Här finns goda möjligheter till samverkan för att nå ut och skapa delaktighet.

Musik

Under rubriken Musik nämns många olika verksamheter inom idéburen sektor – musikgrupper, körer, arrangörer, orkestrar. Här konstateras att det finns en brist på samordning och infrastruktur. Vi menar att samverkan med de föreningar för de som utövar musik och de som arrangerar konserter, skulle vara ett utmärkt sätt att stärka infrastrukturen och möjligheterna till samordning. Vi ser därför fram emot regionens insatser för att skapa nätverk, med föreningar för de som utövar musik (körer, orkestrar, etc) och för att stärka arrangörsleden.

Spelkultur

Vi uppskattar att Region Jönköpings län också har med spelkultur som ett prioriterat område i sin kulturplan. Den prioriterade punkten är dock något otydlig.

Vi förslår att följande punkt förtydligas, så att det framgår tydligare vad som menas: "*Region Jönköpings län ska undersöka:*

- *hur en offentligt finansierad regional kulturpolitik kan stödja de initiativ inom länets spelkultur som syftar till demokratisk öppenhet, konstnärlig kvalitet och social relevans."*

KULTURPOLITISK ORGANISATION, ROLLER OCH UPPDRAG

Samråd mellan Region Jönköpings län och kulturlivet

Vi skulle önska att det framgår vad samråd mellan region Jönköpings län och kulturlivet ska innebära. I den aktuella kulturplanen är det, som nämnts tidigare, inte uppenbart på vilket sätt kulturplanen skulle vara relevant för idéburen sektor. De idéburna organisationernas verksamhet är viktiga för kulturlivet i regionen, men är ändå osynliggjord i remissversionen av kulturplanen. Det är frågor som måste redas ut för att samråd mellan Region Jönköpings län och idéburen sektor ska kunna utvecklas och bli meningsfulla.